

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ, ПРИ-
РОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту іннова-
тики, природокористування та інфраструктури

Василь БРИЧ

“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Виконувач обов'язків проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту новіт-
ніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

“ 31 ” 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Економіка природокористування»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань –10 «Природничі науки»
спеціальність – 101 «Екологія»
освітньо-професійна програма – «Екологічна безпека та охорона на-
вколишнього середовища»

кафедра екології та охорони здоров'я

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	III	V	28	28	3	8	83	150	V
Заочна	III	V	8	4	-	-	138	150	VI

Тернопіль – ЗУНУ
2023

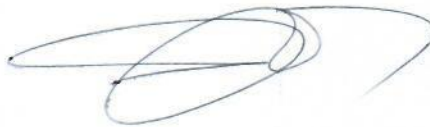
31 08 2023
[Signature]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 10 «Природничі науки», спеціальності: 101 «Екологія», затвердженої Вченою Радою ЗУНУ 26.05.2021 року, протокол №9.

Робочу програму склав: канд. екон. наук, доцент Василь ФАЙФУРА.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та охорони здоров'я, протокол № 1 від 28. 08. 2023 р.

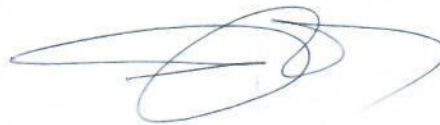
**В. о. завідувача кафедри,
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності «Екологія», протокол №1 від 30. 08. 2023 р.

**Голова групи забезпечення,
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

**Гарант освітньо-професійної програми,
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни «Економіка природокористування»

Дисципліна – Економіка природо- користування	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 10 «Природничі науки»	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціаль- ність 101 «Екологія»	Рік підготовки: <i>Денна – III</i> Семестр: <i>Денна – 5</i>
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28 год.</i> <i>Практичні – 28 год.</i> Заочна: <i>Лекції – 8 год.</i> <i>Практичні – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 83 год.</i> Індивідуальна робота – 3 год. КПЗ – 4 год. Тренінг – 4 год.
Тижневих годин: Денна форма навчан- ня семестр – 10,7 год., з них ау- диторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Економіка природокористування»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування знань студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування у студентів наукового світогляду і здатності до економічного мислення.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання дисципліни:

- вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи;
- виявлення негативного впливу господарської діяльності на довкілля;
- характеристика сучасних протиріч між потребами соціально-економічного розвитку і можливостями екосистем;
- оцінка природних ресурсів і пошук економічних механізмів досягнення раціональнішого їх використання (різні форми оплати за природні ресурси, прогресивні технології, безвідходне виробництво та ін.);
- аналіз процесу залучення ресурсів довкілля в цінову систему на підставі визначення економічної цінності компонентів довкілля;
- аналіз спроможності ринкової системи забезпечити ефективне використання ресурсів довкілля;
- аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ФК5. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

ФК13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Вивчення курсу «Економіка природокористування» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів («Охорона природи і заповідна справа», «Геоєкологія», «Урбоекологія»), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.5. Результати навчання.

В результаті вивчення дисципліни досягаються такі програмні результати:

ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПР04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПР11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.

ПР12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження із виробничими та муніципальними відходами.

ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля з залученням громадськості.

3. Програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування»

Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативні передумови раціонального природокористування

Тема 1. Природокористування та економіка природокористування.

Суть природокористування та основні передумови виникнення науки. Економічні засади природокористування і охорони довкілля. Види природокористування. Еколого-економічна сутність природокористування. Екологічність та природомісткість виробництва. Раціональне і нераціональне природокористування. Основні підходи до класифікації видів природокористування. Класифікація галузей економіки за ступенем зв'язку з природою. Поняття про економіку природокористування і її структуру. Предмет, мета, завдання та методи дисципліни «Економіка природокористування». Місце в системі наук.

Тема 2. Природні ресурси та природне середовище в суспільному розвитку.

Поняття природного середовища і природних ресурсів. Поняття природно-ресурсного потенціалу. Природно-ресурсний потенціал як фактор соціально-економічного розвитку. Класифікація природних ресурсів. Вплив форм власності на використання, відтворення, збереження і охорону природних ресурсів. Вичерпні і невичерпні природні ресурси. Запаси корисних копалин і їх кількісна оцінка. Природні обмеження соціально-економічного розвитку. Оцінка територій за рівнем природної комфортності регіонів.

Тема 3. Еколого-економічні наслідки природокористування в Україні і світі

Сучасний стан навколишнього природного середовища світу. Забруднення довкілля. Глобальне потепління, зміни клімату та руйнування озонового шару. Екологічні проблеми перенаселення. Вичерпування природних ресурсів. Проблеми утилізації відходів. Втрата біорозмаїття та вирубування лісів. Загальний стан природних ресурсів України, еколого-економічні проблеми їх використання. Причини виникнення екологічної кризи. Заповідна справа в Україні. Основні проблеми соціально-економічного розвитку України та їх екологічні наслідки. Регіональні екологічні проблеми України. Характеристика екологічних умов Полісся, Придніпров'я, Донбасу, Поділля, Східної України, Прикарпаття, Карпат і Закарпаття, Причорномор'я, Криму, Чорного і Азовського морів. Наслідки аварії на ЧАЕС. Шляхи виходу з екологічної кризи.

Тема 4. Економічний механізм природокористування і охорони навколишнього природного середовища.

Поняття про економічний механізм використання, охорони і відтворення природних ресурсів та довкілля. Нормативне забезпечення функціонування економічного механізму природокористування в Україні. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Економічні важелі регулювання використання природи. Природні фактори в системі виробничих відносин, екологічне ліцензування, нормування, стандартизація, сертифікація. Джерела фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

Змістовий модуль 2. Економічні важелі забезпечення раціонального використання природних ресурсів.

Тема 5. Економічна оцінка природних ресурсів.

Поняття про економічну оцінку природних ресурсів. Абсолютна і порівняльна економічна оцінка природних ресурсів. Функції економічної оцінки природних ресурсів. Об'єкти оцінки природних ресурсів. Основні підходи до оцінки природних ресурсів. Рентна оцінка природних ресурсів. Затратний підхід в оцінках природних ресурсів. Результативний, затратно-ресурсний, монопольно-відомчий підходи в оцінці ресурсів. Відтворювальні підходи до оцінки ресурсів.

Тема 6. Методичні підходи до оцінки окремих видів ресурсів.

Методичні підходи до грошової оцінки мінеральних корисних копалин. Методичні підходи до економічної оцінки водних ресурсів. Методичні підходи до економічної оцінки лісових ресурсів. Економічна оцінка земельних ресурсів. Асиміляційний потенціал до-вкілля і його економічна оцінка. Екстернальні витрати і власність на асиміляційний поте-нціал.

Тема 7. Рентні платежі за використання природних ресурсів. Плата за землю.

Інститут платності за використання природних ресурсів. Поняття про рентні пла-тежі. Рентні платежі за користування надрами для видобування корисних копалин. Рентні платежі за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копа-лин. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Рентна плата заспе-ціальне використання води. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів. Рентні платежі за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопрово-дами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природ-ного газу та аміаку територією України. Плата за землю. Зарубіжний досвід справляння плати за природні ресурси.

Тема 8. Економіка відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.

Еколого-економічна оцінка збитків від забруднення та інших негативних антропо-генних явищ. Види збитків, їх класифікація, методи їх оцінок. Механізм відшкодування збитків. Платежі за забруднення і інші негативні наслідки. Види платежів. Податкова еко-логічна політика та екологічні інструменти митної політики держави. Система штрафних санкцій за порушення вимог екологічного законодавства. Надання субсидій, дотацій, гра-ндів і премій на природоохоронні цілі. Цінові інструменти в контексті розвитку економіч-ного механізму природокористування. Екосистемні виплати і відшкодування. Екологічне страхування. Формування екологічних грошових фондів. Зарубіжний досвід відшкодуван-ня збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.

Тема 9. Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних за-ходів

Поняття про розрахунки економічної ефективності природоохоронних заходів. Ме-тоди розрахування ефективності: повний і частковий економічний ефект; чистий економі-чний ефект; ефективність капіталовкладень; сумарні екологічні витрати; загальна абсолю-тна ефективність. Поняття про попереджені збитки та їх визначення. Оцінка соціальної ефективності. Оцінка економічної ефективності нових проектів. Методики оцінки ефекти-вності природоохоронних заходів у різних сферах діяльності.

Тема 10. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування

НТП і проблеми охорони біосфери. Поняття про екологічно чисті і ресурсозберігаючі технології; екологічно чисту продукцію. Стимулювання розвитку НТП у сфері раціональ-ного природокористування і захисту довкілля.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Економіка природокористування»

денна форма навчання

Теми	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практ.	ІРС	Тренінг-гКПЗ	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативні передумови раціонального природокористування						
Тема 1. Природокористування та економіка природокористування.	2	2		4	8	Поточне опитування
Тема 2. Природні ресурси та природне середовище в суспільному розвитку.	2	2			8	
Тема 3. Еколого-економічні наслідки природокористування в Україні і світі.	4	4			9	
Тема 4. Економічний механізм природокористування і охорони навколишнього природного середовища.	2	2			9	
Змістовий модуль 2. Економічні важелі забезпечення раціонального використання природних ресурсів.						
Тема 5. Економічна оцінка природних ресурсів.	2	2	1	4	9	Поточне опитування
Тема 6. Методичні підходи до оцінки окремих видів ресурсів.	2	2			9	
Тема 7. Рентні платежі за використання природних ресурсів. Плата за землю.	4	4	1		8	
Тема 8. Економіка відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.	4	4			8	
Тема 9. Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних заходів.	4	4			8	
Тема 10. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування.	2	2	1		8	
Разом	28	28	3	8	83	

заочна форма навчання

Теми	Кількість годин		
	Лекції	Прак-тичні	Самостійна робота студентів
Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативні передумови раціонального природокористування.			
Тема 1. Природокористування та економіка природокористування.			14
Тема 2. Природні ресурси та природне середовище в суспільному розвитку.			14
Тема 3. Еколого-економічні наслідки природокористування в Україні і світі.			14
Тема 4. Економічний механізм природокористування і охорони навколишнього природного середовища.	2	1	14
Змістовий модуль 2. Економічні важелі забезпечення раціонального використання природних ресурсів.			
Тема 5. Економічна оцінка природних ресурсів.	2	1	14
Тема 6. Методичні підходи до оцінки окремих видів ресурсів.			15
Тема 7. Рентні платежі за використання природних ресурсів. Плата за землю.			15
Тема 8. Економіка відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.	2	1	15
Тема 9. Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних заходів.	2	1	15
Тема 10. Науково-технічний прогрес і економіка природокористування.			14
Разом	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативні передумови раціонального природокористування

Практичне заняття 1.

Природокористування та економіка природокористування.

Мета: засвоїти основні категорії та поняття, які стосуються використання природи, передумови виникнення дисципліни та сучасні тенденції її розвитку.

Питання для обговорення:

1. Суть природокористування та основні передумови виникнення науки.
2. Економічні засади природокористування і охорони довкілля.
3. Еколого-економічна сутність природокористування.
4. Екологічність та природомісткість виробництва.
5. Види природокористування. Раціональне і нераціональне природокористування.
6. Основні підходи до класифікації видів природокористування.
7. Класифікація галузей економіки за ступенем зв'язку з природою.
8. Поняття про економіку природокористування і її структуру.
9. Предмет, мета, завдання та методи дисципліни «Економіка природокористування». Місце в системі наук.

Практичне заняття 2.

Природні ресурси та природне середовище в суспільному розвитку.

Мета: знати економічну сутність та класифікацію ресурсів, вміти охарактеризувати мінерально-сировинні ресурси, земельні ресурси, водні ресурси та оцінювати природно-ресурсний потенціал.

Питання для обговорення:

1. Поняття природного середовища і природних ресурсів.
2. Поняття природно-ресурсного потенціалу. Природно-ресурсний потенціал як фактор соціально-економічного розвитку.
3. Класифікація природних ресурсів. Вичерпні і невичерпні природні ресурси.
4. Вплив форм власності на використання, відтворення, збереження і охорону природних ресурсів.
5. Запаси корисних копалин і їх кількісна оцінка.
6. Природні обмеження соціально-економічного розвитку.
7. Оцінка територій за рівнем природної комфортності регіонів.

Практичне заняття 3-4

Еколого-економічні наслідки природокористування в Україні і світі.

Мета: розуміти зміст і суть еколого-економічних проблем природокористування.

Питання для обговорення:

1. Сучасний стан навколишнього природного середовища світу.
2. Забруднення довкілля.
3. Глобальне потепління, зміни клімату та руйнування озонового шару. Екологічні проблеми перенаселення.
4. Вичерпування природних ресурсів. Проблеми утилізації відходів.
5. Втрата біорозмаїття та вирубування лісів.
6. Загальний стан природних ресурсів України, еколого-економічні проблеми їх використання. Причини виникнення екологічної кризи.
7. Заповідна справа в Україні.
8. Основні проблеми соціально-економічного розвитку України та їх екологічні наслідки.
9. Регіональні екологічні проблеми України. Характеристика екологічних умов Полісся, Придніпров'я, Донбасу, Поділля, Східної України, Прикарпаття, Карпат і

Закарпаття, Причорномор'я, Криму, Чорного і Азовського морів. Наслідки аварії на ЧАЕС.

10. Шляхи виходу з екологічної кризи.

Практичне заняття 5.

Економічний механізм природокористування і охорони навколишнього природного середовища.

Мета: знати сутність економічного механізму природокористування.

Питання для обговорення:

1. Поняття про економічний механізм використання, охорони і відтворення природних ресурсів та довкілля.
2. Нормативне забезпечення функціонування економічного механізму природокористування в Україні. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
3. Економічні важелі регулювання використання природи.
4. Природні фактори в системі виробничих відносин, екологічне ліцензування, нормування, стандартизація, сертифікація.
5. Джерела фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

Змістовий модуль 2. Економічні важелі забезпечення раціонального використання природних ресурсів.

Практичне заняття 6.

Економічна оцінка природних ресурсів.

Мета: знати зміст економічної оцінки природних ресурсів і розуміти основні підходи до її проведення.

Питання для обговорення:

1. Поняття про економічну оцінку природних ресурсів.
2. Абсолютна і порівняльна економічна оцінка природних ресурсів.
3. Функції економічної оцінки природних ресурсів.
4. Об'єкти оцінки природних ресурсів.
5. Основні підходи до оцінки природних ресурсів.
6. Рентна оцінка природних ресурсів.
7. Затратний підхід в оцінках природних ресурсів.
8. Результативний, затратно-ресурсний, монопольно-відомчий підходи в оцінці ресурсів.
9. Відтворювальні підходи до оцінки ресурсів.

Практичне заняття 7.

Методичні підходи до оцінки окремих видів ресурсів.

Мета: навчитися проводити обрахунки економічної оцінки ресурсів середовища.

Питання для обговорення:

1. Методичні підходи до грошової оцінки мінеральних корисних копалин.
2. Методичні підходи до економічної оцінки водних ресурсів.
3. Методичні підходи до економічної оцінки лісових ресурсів.
4. Економічна оцінка земельних ресурсів.
5. Асиміляційний потенціал довкілля і його економічна оцінка.
6. Екстернальні витрати і власність на асиміляційний потенціал.

Практичне заняття 8-9.

Рентні платежі за використання природних ресурсів. Плата за землю.

Мета: ознайомитися з системою платежів за природні ресурси та механізмом їх розподілу.

Питання для обговорення:

1. Інститут платності за використання природних ресурсів. Поняття про рентні

- платежі.
2. Рентні платежі за користування надрами для видобування корисних копалин.
 3. Рентні платежі за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.
 4. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.
 5. Рентна плата за спеціальне використання води.
 6. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.
 7. Рентні платежі за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.
 8. Плата за землю.
 9. Зарубіжний досвід справляння плати за природні ресурси.

Практичне заняття 10-11.

Економіка відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.

Мета: ознайомитися з механізмом відшкодування збитків навколишньому середовищу.

Питання для обговорення:

1. Еколого-економічна оцінка збитків від забруднення та інших негативних антропогенних явищ.
2. Види збитків, їх класифікація, методи їх оцінок. Механізм відшкодування збитків.
3. Платежі за забруднення і інші негативні наслідки. Види платежів.
4. Податкова екологічна політика та екологічні інструменти митної політики держави.
5. Система штрафних санкцій за порушення вимог екологічного законодавства.
6. Надання субсидій, дотацій, грантів і премій на природоохоронні цілі.
7. Цінові інструменти в контексті розвитку економічного механізму природокористування.
8. Екосистемні виплати і відшкодування.
9. Екологічне страхування. Формування екологічних грошових фондів.
10. Зарубіжний досвід відшкодування збитків від забруднення та інших порушень стану навколишнього середовища.

Практичне заняття 12-13.

Економічна та соціальна ефективність здійснення природозахисних заходів.

Мета: вміти оцінювати економічну та соціальну ефективність природоохоронних заходів.

Питання для обговорення:

1. Поняття про розрахунки економічної ефективності природоохоронних заходів.
2. Методи розрахування ефективності: повний і частковий економічний ефект; чистий економічний ефект; ефективність капіталовкладень; сумарні екологічні витрати; загальна абсолютна ефективність.
3. Поняття про попереджені збитки та їх визначення.
4. Оцінка соціальної ефективності.
5. Оцінка економічної ефективності нових проектів.
6. Методики оцінки ефективності природоохоронних заходів у різних сферах діяльності.

Практичне заняття 14.

Науково-технічний прогрес і економіка природокористування.

Мета: розуміти і знати тенденції використання природи в умовах науково-технічного прогресу.

Питання для обговорення:

1. НТР і проблеми охорони біосфери.
2. Поняття про екологічно чисті і ресурсозберігаючі технології; екологічно чисту продукцію.
3. Стимулювання розвитку НТП у сфері раціонального природокористування і захисту довкілля.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Економіка природокористування» виконуються самостійно кожним студентом на основі вільного вибору теми завдання. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КППЗ є поглиблення знань студентів у тих темах курсу, що найменш розглядаються у лекційних і практичних заняттях. При виконанні та оформленні КППЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали. Виконання КППЗ вимагає від студентів навичок опрацювання статистичних показників, вміння робити еколого-економічні розрахунки, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем. КППЗ оцінюється за 100 – бальною шкалою з наступним її переведенням у середньозважену величину в залежності від питомої ваги відповідної складової залікового кредиту.

Варіанти КППЗ з дисципліни «Економіка природокористування»

1. Державне регулювання природокористування в Україні та в світі.
2. Екологічні фонди в Україні: проблеми та перспективи функціонування.
3. Джерела фінансування охорони довкілля в Україні та їх розвиток.
4. Фінансові важелі регулювання екологічної діяльності.
5. Еколого-економічні аспекти функціонування галузей економіки.
6. Екологізація розвитку та ефективність використання агропромислового комплексу.
7. Екологізація розвитку та ефективність використання лісового комплексу.
8. Еколого-економічна ефективність використання водних ресурсів.
9. Управління природокористуванням та природоохоронною діяльністю на підприємстві.
10. Еколого-економічні аспекти функціонування підприємства.
11. Економічна ефективність природоохоронних заходів.
12. Економічні, екологічні показники та показники безпеки виробничих процесів.
13. Визначення екологічності технологічного процесу і підприємства.
14. Обчислення показників еколого-економічної оцінки конкретних видів виробництв або підприємств еколого-економічної оцінки конкретних видів виробництв або підприємств.
15. Додатковий економічний ефект від багатоцільових природоохоронних заходів.
16. Обчислення збору за забруднення навколишнього природного середовища (викиди в атмосферне повітря, скиди забруднювальних речовин у водні об'єкти, розміщення відходів).
17. Фінансово-економічна політика розвинутих держав світу у сфері природокористування.
18. Вплив економічних інструментів на ринкову кон'юнктуру у США. Допомога держави приватному капіталу.
19. Діяльність Світового банку та ЄБРР з підтримки природоохоронної діяльності в Україні.

7.**Самостійна робота**

№ п/п	Тематика
1.	Екологічно стале надкористування.
2.	Натуральні та вартісні показники оцінки природних ресурсів.
3.	Економічна ефективність природоохоронних заходів.
4.	Економічна оцінка природних ресурсів на макро- та мікроекономічному рівні, її головні методологічні й методичні принципи.
5.	Еколого-економічні системи різних рівнів (глобального, макроекономічного, мезоекономічного тощо).
6.	Причинно-наслідкові зв'язки в економіці природокористування.
7.	Природні ресурси як історична категорія.
8.	Утилітарні та неутилітарні форми ставлення людини до природи.
9.	Діяльність Міністерства екології та природних ресурсів України і державних податкових інспекцій з обліку платежів, правильністю та своєчасністю їхньої сплати.
10.	Еколого – економічні пріоритети у вирішенні проблеми відходів.
11.	Податок на екологічно шкідливу для споживання продукцію.
12.	Економічне стимулювання раціонального користування і охорони земель.
13.	Економічний механізм охорони тваринного світу.
14.	Екологічне страхування в країнах Європейського союзу.
15.	Кадастри природних ресурсів України та європейських країн.

8. Тренінг з дисципліни.

Тематика: Еколого-економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу

1. Провести еколого-економічну оцінку мінерально-сировинних, енергетичних, біологічних, земельних, водних ресурсів регіону.
2. Розрахувати розміри економічних збитків від забруднення водних ресурсів річки.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі навчання дисципліни «Економіка природокористування» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Економіка природокористування» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ, тренінг)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Опитування (тестування) на заняттях: 4 теми по 5 балів – мах 20 балів. 2. Письмова робота – мах 80 балів.	1. Усне опитування (тестування) на заняттях: 6 тем по 5 бали – мах 30 балів. 2. Письмова робота – мах 70 балів.	1. Підготовка КППЗ – мах 40 балів. 2. Захист КППЗ – мах 40 балів. 3. Участь у тренінгах – мах 20 балів.	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) – мах 20 балів. 2. Теоретичні питання (1) – мах 20 балів. 3. Практичні завдання (2) – мах 60 балів.

(%)

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Електронний варіант лекцій	1–10
2	Тестові завдання (електронний варіант)	1–10
3	Контрольні роботи (у т. ч. електронний варіант)	1–10

Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка природокористування: глосарій основних термінів / [за заг. ред. д.е.н., проф., акад. НААН України М. А. Хвесика]. – К. : Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”, 2018. – 94 с.
2. Економіка природокористування: навчальний посібник. – Кам'янець- Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 252 с.
3. Караїм О. Економіка природокористування. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. – 124 с.
4. Поп С. С. Управління природокористуванням : навч. посіб. / рец. : М. С. Дністрянський, А. В. Мельник. – Ужгород : УжНУ, 2021. – 86 с.
5. Порядок нормативної грошової оцінки земель населених пунктів: Наказ Мінагрополітики від 25 листоп. 2016 р. № 489. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1647-16> (дата звернення: 12.02.2019).

6. Порядок проведення загальнонаціональної (всеукраїнської) нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лют. 2018 р. URL: №105. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/105-2018-%D0%BF> (дата звернення: 12.02.2019).
7. Фінанси природокористування: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2019. – 284 с.
- а. Фінансово-економічний механізм управління територіальними природно- господарськими комплексами / за ред. М. А. Хвесика. Київ : ДУ ІСПСР НАН України, 2016. - 528 с.
8. Drupp, Moritz A. & Meya, Jasper & Baumgärtner, Stefan & Quaas, Martin. (2017). Economic Inequality and the Value of Nature.
9. Environmental tax revenues. Eurostat. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_tax&lang=en. (дата звернення: 12.02.2019).
10. Lewis, L., & Tietenberg, T. (2019). Environmental Economics and Policy (7th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429503849>.

Інтернет-ресурси

- www.ecolife.org.ua
www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій «Альтер-Еко»)
www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – United Nations Environment Program)
www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)
www.erriu.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)
www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
www.eea.europa.eu/ (ЕЕА – European Environment Agency) 11. www.menr.gov.ua (сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища)